

شیوع پیش‌دیابت، دیابت، آگاهی از دیابت، درمان و نابرابری اجتماعی-اقتصادی آن در غرب ایران

مقدمه

دیابت به عنوان یکی از بیماری‌های رایج در جهان، بر سلامت جامعه و توسعه اقتصادی تأثیر قابل توجهی داشته است. در سال ۲۰۲۱، حدود ۵۳۷ میلیون نفر از بزرگسال در سنین ۲۰ تا ۷۹ سال با دیابت زندگی می‌کنند و پیش‌بینی می‌شود تا سال ۲۰۴۵ این عدد به ۷۸۳ میلیون نفر افزایش یابد. شیوع دیابت و پیش‌دیابت (پره دیابت) در ایران در سال ۲۰۲۱ نیز به ترتیب ۱۴٪ و ۲۵٪ گزارش شده است. بیشتر افراد از عوارض این بیماری ناآگاه هستند و پیش‌روی بیماری به‌طور خاموش در اغلب افراد اتفاق می‌افتد. بدین ترتیب برای کاهش شیوع دیابت، آگاهی جامعه و دسترسی به مراقبت‌های سلامت بسیار مهم است. همچنین، لازم است در شناسایی و درمان بیماران دیابتی نیز توجه بیشتری به آسیب‌های ناشی از نابرابری‌های اجتماعی-اقتصادی شود. بنابراین با توجه به رشد روزافزون شیوع دیابت در جهان، تحقیقات در زمینه پیش‌دیابت، دیابت و نابرابری اجتماعی-اقتصادی آن در ایران حائز اهمیت است. مطالعه ما نیز با هدف تعیین شیوع، کنترل، درمان و آگاهی در مورد دیابت و پیش‌دیابت و همچنین به منظور تعیین نابرابری‌های اجتماعی-اقتصادی در بین افراد بالای ۳۵ تا ۷۰ سال کوهورت دهگلان انجام شد.

نتایج مطالعه

□ مشخصات جمعیتی شرکت‌کنندگان

- تعداد کل شرکت‌کنندگان در این مطالعه ۳۹۹۶ نفر بود. در میان شرکت‌کنندگان ۴۳٪ مرد، ۹۲٪ متأهل و ۳۱٪ بی‌سواد بودند. در حدود ۳۰٪ شرکت‌کنندگان با چاقی و عوارض آن مواجه بودند. ۱۵٪ از آنها در حال مصرف سیگار بودند، ۱۱٪ از مواد مخدر استفاده می‌کردند و بیش از ۱۲٪ از آنها مصرف‌کننده الکل بودند. از کل شرکت‌کنندگان ۳۲٪ سابقه خانوادگی ابتلا به دیابت و ۶۰٪ حداقل یک بیماری همراه داشتند.

□ میزان شیوع، آگاهی، درمان دیابت و کنترل قند خون

- شیوع دیابت و پیش‌دیابت در میان ۳۹۹۶ نمونه از افراد شرکت‌کننده در مرحله اول کوهورت دهگلان در غرب ایران ۱۰٪ و ۱۸٪ بود.
- آگاهی از بیماری در ۷۸٪ افراد مبتلا مشاهده شد.
- درمان بیماری در ۸۵٪ افراد آگاه به بیماری مشاهده شد.
- کنترل سطح قند خون در ۳۳٪ از بیماران تحت درمان مشاهده شد.

□ عوامل مرتبط با شیوع دیابت و پری دیابت

- شاخص توده بدنی بالا (چاقی) شانس ابتلا به دیابت و پیش‌دیابت را ۱.۶ و ۲.۸ برابر افزایش داده است.
- ترک سیگار ۱.۶ برابر خطر ابتلا به دیابت را افزایش داده است.
- مصرف کم الکل تا ۳۵٪ شانس ابتلا به دیابت را کاهش داده است.
- سابقه خانوادگی ابتلا به دیابت تا ۱.۷۷ و ۳.۶۱ برابر شانس ابتلا به دیابت و پیش‌دیابت را افزایش داده است.

نتیجه‌گیری

- شیوع بالای پیش‌دیابت و دیابت که تحت تأثیر سطوح پایین کنترل قند خون و نابرابری اجتماعی-اقتصادی قرار دارد، بار بیشتری را بر سیستم سلامت وارد می‌کند. در مطالعه حاضر، تنها ۲۹٪ از کل افراد مبتلا به دیابت موفق به کنترل سطح قند خون خود بودند. به عبارت دیگر بیش از ۷۰٪ افراد آگاه به بیماری، نتوانسته‌اند میزان قند خون خود را در سطح مطلوب کنترل کنند. این مساله در آینده ممکن است بار عوارض مرتبط با دیابت را افزایش دهد. همچنین، بیش از ۲۰٪ افراد مبتلا، از بیماری خود آگاهی نداشتند و حدود ۳۱٪ آنها هیچ‌گونه درمانی دریافت نمی‌کردند. بنابراین با توجه به میزان ناآگاهی از بیماری و عدم درمان آن، لازم است افراد در معرض ابتلا به انجام چکاپ سالانه توسط پزشکان معالج تشویق شوند. همچنین، با توجه به میزان عدم کنترل سطح قند خون در بین بیماران مبتلا به دیابت، لازم است افراد مبتلا نیز جهت انجام چکاپ‌های دوره‌ای جهت بررسی سطح قند خون ترغیب گردند. درنهایت، نیاز است جهت دستیابی به اهداف تعریف شده در مدیریت دیابت، بر آموزش بیشتر بیماران و پزشکان در سیستم سلامت تأکید شود.

□ عوامل مرتبط با آگاهی، درمان دیابت و کنترل قند خون

- آگاهی از دیابت رابطه معکوسی با سطح درآمد دارد. شانس آگاهی در قشر با درآمد بالا تا ۴۰٪ کمتر بود.
- سابقه خانوادگی دیابت، سن و ترک سیگار رابطه مستقیمی با آگاهی از دیابت داشت و شانس آگاهی از دیابت را به ترتیب تا ۷، ۲.۵ و ۲.۹ برابر افزایش داده است.
- دریافت درمان در بین گروه‌های سنی ۶۰ سال به بالا تا ۶ برابر بیشتر بود و فعالیت بدنی بالاتر نیز با دریافت درمان رابطه مستقیمی داشت.
- شانس زن‌ها برای کنترل دیابت تا ۷۰٪ بیشتر از مردها بود و تحصیلات دانشگاهی تا ۵ برابر شانس کنترل دیابت را افزایش داده است.
- شانس کنترل قند در بین افراد سیگاری تا ۲.۶ برابر افراد غیر سیگاری می‌باشد.

□ نابرابری‌های اجتماعی-اقتصادی

- شیوع پیش‌دیابت و دیابت به صورت معنی‌داری در میان افراد با سطح تحصیلات کمتر و افراد فقیرتر تمرکز بیشتری دارد.

